

De verhalen achter Vliegbasis Soesterberg 1954-1994

De invloed van
veertig jaar
Amerikaanse
aanwezigheid
op de omgeving

E.J. Stuurman, editor

"Ik ben mezelf kwijtgeraakt in het vrouwenvredeskamp Soesterberg"

Respondent: Petra Hunsche

Interviewer: Maurits van Tongeren
Amsterdam, 2 juli 2015

Het interview vindt plaats in Petra's werkrimte op een monumentale zolder in hartje Amsterdam. De ruimte straalt huiselijkheid en warmte uit. Het is ook een persoonlijke ruimte, je kunt zien dat hier iemand werkt die dicht bij zichzelf is: veel boeken, foto's, een oude in het oog springende kachel. Daar is wel een behoorlijke reis aan vooraf gegaan. Hieronder een fragment.

Van schok naar inspiratie

"Vroeger thuis waren we nogal van de zwarte Amerikaanse muziek en ook daardoor betrokken bij de zwarte Amerikaanse beweging. Sowieso bij Amerika, vanwege de oorlog en de bevrijding, zoals meer mensen in die tijd. Mijn ouders waren muzikaal en mijn vader speelde banjo en gitaar. Met het gezin zongen we vredesliederen zoals 'We shall overcome'. We waren dan ook heel erg aware toen Martin Luther King werd doodgeschoten, dat was in '68. Een ongelofelijke schok!

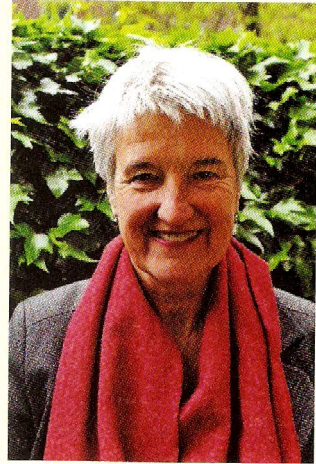
Rond diezelfde tijd werd mijn moeder ziek. Toen ik erachter kwam dat ze niet meer beter zou worden, ben ik in shock geraakt. Vlak daarna is ze doodgegaan.

De jaren daarna heb ik voor mijn vader en mijn broertje gezorgd. Dat zijn allemaal dingen die je dan gaat doen. Je gaat overleven, je zorgt dat je vader overeind blijft, dat je broertje opgevangen wordt. Dat laatste heb ik zo'n beetje tot mijn dertigste gedaan. Mijn vader overleed op mijn 24e.

Die Martin Luther King, op de één of andere manier is hij een belangrijk symbool geworden, waar ik mij aan vast heb gehouden. En toen dacht ik, geweldloosheid, dat is het. Ik wist gewoon honderd procent zeker dat geweld nergens toe leidt, dat het alleen maar geweld oproept. Zo werd de zwarte geweldloze beweging belangrijk voor me.

Protest

Vanwege de ziekte en dood van mijn moeder was ik al vroeg op zoek naar de waarheid. Samen met sommige vrienden, hippie-achtige mensen, op zoek naar de zin van het be-

*Petra Hunsche een van de organisatoren van het Vrouwenvredeskamp in 1982
(foto Piet Hermans)*

staan. We rookten jointjes en waren met bewustzijnsverruimende middelen bezig, van alles en nog wat. Sommigen namen LSD-trips en gingen naar India. Er was een hele protestbeweging in die tijd. Je was onderdeel van die beweging. Jointjes roken, dat was ook een vorm van protest. Je zette je af tegen de burgermaatschappij.

Op mijn 19^e ging ik op karate. *Kyokushinkai*-karate. Mijn oudere zus was bang op straat en sleepte mij mee naar een sportschool. Na een maand was zij weg en ben ik gebleven. Ik vond het fantastisch. Het was een echte zen-boeddhistische school met een lijntje naar Japan. Ik voelde me daar erg thuis en trainde daar twee, drie keer per week. Ik werd een karateka.

Tegelijkertijd ging ik studeren. Uiteindelijk ben ik op mijn vierentwintigste na vier jaar Geschiedenis, de School voor de Journalistiek gaan doen. Daar kwam ik een andere lerares karate tegen die bezig was vrouwenzelfverdediging op te zetten en mij erbij vroeg. De vrouwenzelfverdedigingsschool vond ik leuk want ik kon mezelf daarmee naast het schrijven ook op bewegingsgebied ontwikkelen.

Geweldloze weerbaarheid en het kamp in wording

Toen ik begin jaren '80 afstudeerde kwam ik middenin een economische crisis terecht, er was geen werk te vinden. Veel mensen van mijn generatie, van de laatste baby-boomers en de generatie Nix, zijn toen voorgoed in de bijstand verdwenen. Een verloren generatie werden ze ook wel genoemd. Ik schreef al een paar jaar als freelancer voor dagblad Trouw, maar kon daar niet echt van leven.

Gerdi, een vriendin van een goede vriend van mij, werkte bij het Centrum voor Geweldloze Weerbaarheid en zei: "kom maar 'ns kijken". Ik vond dat interessant, die geweldloze weerbaarheid, ook voor mijn zelfverdedigingsgroepen. Het gedachtengoed van Martin Luther King kwam ik daar weer tegen in de vorm van een trainer die met hem gewerkt had: Harky Klinefelter. Hij was naaste medewerker van Martin Luther King en heeft dus al die kennis uit die beweging naar de vredesbeweging gebracht. Er werden trainingen gegeven in Havelte, in de Volkshogeschool Overcinge. Daar heb ik hier nog allemaal papieren van: oproepen, nieuwsbrieven. En die Harky, ja, dat was ontzettend plezierig om met die man te werken en met de eerste groep die de grote vredesdemonstratie tegen kruisraketten van 1982 georganiseerd had. Hij trainde ons in geweldloze actie, waarbij ook onze eigen motieven aan bod kwamen. We zijn daar een week geweest, in december '81.

Vlak na die week belde Gerdi mij op en zei: "Ik heb een heel goed televisieprogramma gezien over *Greenham Common*, een vrouwenvredeskamp in Engeland. Heb je zin om dat met mij te gaan opzetten?"

Een paar jaar al had ik een relatie. Zijn moeder was dol op mij omdat ik haar zoon een beetje afhiel. Ik wilde geen verkering in de gebruikelijke zin van het woord, na die moeilijke periode thuis. Dat vond zij leuk. Liesbeth was toen rond de zestig en, dat wist ik toen helemaal niet, maar die zat midden in het radicaal feministische Amsterdam. En zij wilde meteen meedoen toen ze hoorde van het kamp.

Foto's op deze bladzijden: Impressies van het Vrouwenvredeeskamp 1982
(Archief Antoon Berentsen)

Dus die heeft zich er helemaal ingestort. En ze nam de hele Bonte Was mee, haha, dat waren al die radicale vrouwen van de vrouwenuitgeverij, ja die heette *De Bonte Was*. Ik heb hier een papier teruggevonden van de kerngroepvergadering van 22 april 1982, een maand voor de oprichting van het kamp. Dan komt de kerngroep, zo noemden we

ons, inderdaad twaalf vrouwen geloof ik, een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, ...misschien waren er twee niet, volgens mij waren het er zo-iets weet je, zo'n soort groep, er waren heel veel van dat soort groepen. En, even kijken, "...Gerdi en Petra een weliswaar onvrijwillige kerngroep binnen de kerngroep vormen", (lachen) dat waren wij dan, "naar aanleiding van dit laatste wordt besloten met roulerende voorzitters te gaan werken...". We zijn bij elkaar gekomen en we bespreken dan ...ja... agendapunten: Persoonlijke motivatie en gedachten over het kamp, alleen vrou-

wen? Geweldloosheid? Strategie: klein of groot beginnen, waar en wanneer?" Nou, dat werd dan in deze vergadering besproken en er werden keurige notulen van gemaakt. We moesten vooral contact zoeken met vrouwenvredesgroepen in de omgeving, in Soest. Liesbeth vond dat leuk om te doen. En die zat ook meer in die vrouwenbeweging hè. D'r was één vrouw in Soest, dat was Ada, dat was zo'n goeie! Ik geloof dat dat heel erg via Ada is gelopen. Ik heb me nooit zo met die Soester vrouwen beziggehouden. Ik had hier al genoeg dames. Ik nam gewoon al die vrouwen uit die zelfverdedigingsgroepen mee.

In het vrouwenvredeskamp

(Persbericht) "Op maandag 24 mei, vrouwendag voor ontwapening, is door een honderdtal vrouwen een vrouwenvredeskamp opgezet bij de vliegbasis Soesterberg. De vrouwen zijn verontrust over de sluipende manier waarop het militaire apparaat doordraait. Het is de bedoeling om vanuit het kamp een brede maatschappelijke discussie over ontwapening op gang te brengen. Vrouwengroepen van uiteenlopende richtingen doen mee. Drie vrouwen uit de vredeskaravaan Washington-Moskou zijn vooruit gereisd en hebben geholpen bij de opzet van het kamp." O ja, die waren d'r ook nog. (Persbericht vervolg) "Het kamp blijft staan. De bewoonsters willen dat er een duidelijk beleid komt in de richting van ontwapening. De eisen hiertoe zullen in de komende maanden worden geformuleerd. Alle vrouwen worden opgeroepen om te komen kamperen en mee te denken over manieren om te komen tot het stopzetten van de huidige wapenwedloop. Ook de pers is hierbij van harte welkom. Om 3 uur maandagmiddag zal in het kamp een persconferentie worden gehouden. Soesterberg, 24 mei 1982."

Ik ben daar met m'n katten gaan wonen. Wel twee maanden. Zeker. Gerdi was vrij snel verdwenen – misschien na één week al, uiteindelijk naar Hawaïi! (lachen) – die kon echt helemaal niet tegen al die discussies, dat vond ze helemaal niks. Ik heb me verraden gevoeld omdat Gerdi zonder enig overleg weggegaan is en mij heeft laten zitten. Dat vond ik echt jammer. Zij was natuurlijk helemaal alleen. Ik was nog met Liesbeth en was overal bij betrokken.

Dus eigenlijk is het ook wel logisch dat zij op een gegeven moment ook dacht van: "nou, die Petra die redt het wel. Toedeloe." (lachen) Maar ik miste haar erg. Zij was de spirituele factor. Altijd rustig, wat er ook gebeurt en dát is het belangrijkste, ook in de actie. Dat je gewoon als er echt iets is

*Actievoeren op de boot door Amsterdam, Petra aan het roer. Tekst op het tweede span-
doek:: "VOLLEMAANACTIE MORGEN OP HET VROUWEN VREDESKAMP"*

dat je terug gaat naar je adem. Dat je gaat zitten. Door haar durfde ik het aan, want zonder Gerdi had ik het niet aangedurfd, met de vrouwen die daar in die groep zaten. Echt niet. Dat spirituele, dat had ik echt nodig, want met alleen maar dat politieke red je het niet.

In het begin waren er veel mannen die hielpen. Maar dat is dus permanent een strijd geweest in het kamp: mannen-geen mannen, mannen-geen mannen. Doordat de radicale feministes zo verschrikkelijk tegen mannenbemoeyenis waren. Ik vond het heel oké om dingen samen te doen met vrouwen en ook dat het een vrouwenvredeeskamp was. Maar ik vond niet dat je mannen moest uitsluiten want daar hou ik helemaal niet van. Ik snapte het van die radicalen wel waarom ze dat deden maar er zat een heleboel agressie bij. En dat vond ik echt vervelend. (Persbericht) "Het gaat er niet om mannen uit te sluiten van de vredesstrijd maar toch kiezen wij voor een vrouwenvredeeskamp omdat dan het enthousiasme en de inspiratie van vrouwen het best tot haar recht komt." En dat is natuurlijk ook zo. Dat vrouwen zich anders gaan gedragen als er mannen bij zijn. Dus een scheiding van die groepen is helemaal niet slecht. Op bepaalde punten moet 't ook. Maar die hele radicale lesbische vrouwen, die wilden alleen maar mét vrouwen. Op den duur mochten mannelijke journalisten niet eens meer naar binnen. Het werd steeds extremer...

Actie werd discussie

Ik gaf de geweldloze weerbaarheidstrainingen en wij deden acties vanuit het kamp. Bijvoorbeeld de weg beschilderen. Dan maakten we 's morgens bekend dat we dat 's avonds gingen doen, om zes uur en hingen we daar plakka-ten van op. Wie mee wilde doen, kon zich bij mij melden want die deden vooraf mee aan een groepstraining. We bedachten een leus die we

gingen doen, wie 'm d'rop ging schilderen, hoe snel het droog zou zijn...het waren een soort bliksemacties, dus het moest allemaal heel snel en dan weer weg. Maar we moesten ook bedenken wat we zouden doen als de politie kwam, wat dan? En als de politie kwam hoe we dan op geweldloze wijze een kring gingen maken en dat we ons dan zwaar zouden maken; dat zijn bekende geweldloze technieken dat je elkaar vasthoudt, gaat zitten, zwaar maken, dat je je niet laat meenemen en ook niet andere vrouwen laat meenemen. En als de politie komt dan duiken d'r ook altijd twee achter een bosje, als legal observers.

Ik herinner me de ontzettende angst die er altijd was. Vaak kwamen er vervelende jongens op brommers. Ik ben daar voor het eerst van mijn leven echt bang geweest. Omdat ik met die grote jongens ging praten en dat daar in die ogen zo'n leeg soort agressie zat, heel primitief. Dat zijn beesten denk je dan. Als die de kans krijgen dan pàkken ze je gewoon. Het gebeurde ook vaak dat er maar vijf mensen sliepen of zo, in dat hele kamp. Dat was dan heel spannend. We deden altijd aan wachtlopen.

Op een gegeven moment had ik het helemaal gehad met het kamp. Toen ben ik naar Engeland gegaan want daar had ik uiteindelijk mijn inspiratie vandaan. Ik had altijd contact gehouden met die internationale vrouwen...Twee keer ben ik naar Engeland geweest. Eén keer voor een gewone actie en daarna nog voor een enorme Europese actie. Tussendoor kwam ik terug in Soesterberg maar niet meer met een tentje.

De actie werd heel erg conceptueel. Discussiëren in tenten enzo. Het "feminisme" had het eigenlijk helemaal overgenomen van de "vrede". Het ging de feministen om de uitwisseling met al die vrouwen. Heel veel praten en daar was ik niet meer zo in geïnteresseerd.

Ontruiming

(Dagboekfragment) "14 oktober. Het kamp is ontruimd. Net nu ik er deze dagen was." Oh ik was er dus wel bij." Ik zag fascisme, haat, woede. Bij de vrouwen ook. Fascisme in zeer groten getale. Zo beangstigend. En ik was bang. Heel bang en heb dat niet ver-

Op de fiets naar Amsterdam. Petra (op de voorgrond) en Janetta staan op het punt van vertrek.

borgen. De groep vrouwen bij Ada vanmiddag, ze waren vastbesloten. Sommige uit moed der wanhoop. Andere zomaar ergens vandaan. En ik, ik ben zo blij dat ik weer thuis ben. Ik kon er geen kracht vinden. (...) Alles lijkt me te beangstigen. Het is ook een angstige tijd. Werkelijk je ziet het gewoon voor je ogen misgaan. In Amsterdam wordt de noodtoestand afgekondigd in verband met krakersrellen. Een dag later wordt het kamp ontruimd. VVD en CDA vormen een coalitie. In Polen, Israël, het rommelt. Wat moet ik doen, schrijven? Ach, ik kan niet meer met zo'n actie meedoen. Wel een keer weer maar voorlopig even niet." Ik ben mezelf behoorlijk kwijtgeraakt daar. Het heeft lang geduurd voordat ik daar overheen was."

De persoonlijke verhalen van Soesterbergers over de invloed van de Vliegbasis Soesterberg tijdens de 'Amerikaanse' periode

In 1994 vertrokken de Amerikaanse militairen van Vliegbasis Soesterberg. Ze hadden er veertig jaar gezeten ten tijde van de Koude Oorlog. Er zijn veel herinneringen zoals: de eerste Mc Drive in Nederland, cafés waar ze hun Nederlandse meisjes ontmoetten, de geheimzinnigheid van een afgesloten deel van de omgeving.

Nu is de Vliegbasis grotendeels getransformeerd tot natuurgebied en is het Nationaal Militair Museum er gevestigd. Hoog tijd om te achterhalen welke verhalen de Soesterbergers nog te vertellen hebben over de invloed van de Vliegbasis in die voorbije 'Amerikaanse' periode.

Een groep getrainde vrijwilligers paste de methode oral history toe om ooggetuigen hun verhaal te laten vertellen en dit voor de toekomst vast te leggen.

De respondenten vertellen in alle openheid over hun ervaringen met de vliegbasis. We krijgen een indruk vanuit verschillende gezichtspunten. Van (Amerikaanse) militairen, burger-personeel, piloten, tot vredesactivisten en kamerverhuurders. Niet altijd was het contact van de Amerikanen met de Nederlanders even intensief maar uit de verhalen spreekt wel dat het een bijzondere periode was.

in DE VALLEI, HEUVELRUG EN KROMME RIJNSTREEK

PROVINCIE ■■ UTRECHT